

Veera Ruutana

**SUOMALAISEN VAPAA-AJAN ASUMISEN KEHITTYMINEN JA UUDEN
VAPAA-AJAN MALLISTON SUUNNITTELU**

**SUOMALAISEN VAPAA-AJAN ASUMISEN KEHITTYMINEN JA UUDEN
VAPAA-AJAN MALLISTON SUUNNITTELUTYÖ**

Veera Ruutana
Opinnäytetyö
Kevät 2023
Rakennusarkkitehdin tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Rakennusarkkitehdin tutkinto-ohjelma

Tekijä: Veera Ruutana

Opinnäytetyön nimi: Suomalaisen vapaa-ajan asumisen kehittyminen ja uuden vapaa-ajan malliston suunnittelutyö

Työn ohjaajat: Janne Jokelainen, Oamk; Lauri-Kalle Hekkala, Kastelli-talot Oy

Työn valmistumisluokausi ja -vuosi: kevät 2023

Sivumäärä: 44

Suomessa vapaa-ajan asuminen on merkityksellinen osa kulttuuriperintöä. Tilastokeskuksen mukaan Suomessa oli vuonna 2021 noin puoli miljoonaa kesämökkiä.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli suunnitella Kastelli-talot Oy:lle uusi vapaa-ajan asuntojen mallisto. Suunnittelutyön lisäksi tavoitteena oli perehtyä suomalaiseen vapaa-ajan asumiseen, sen historiaan ja nykytilanteeseen.

Opinnäytetyössä tutkittiin Suomen mökkikulttuurin kehittymistä. 1800-luku oli hulppeiden kesähuviloiden aikakausi, joka tuli päätökseen, kun 1900-luvun alussa kesähuviloiden rakentaminen keskiluokkaistui ja vaatimattomien kesämökkien rakentaminen alkoi. 1950-luvulla mökkeily oli muuttunut yläluokan yksinoikeudesta koko kansakunnan aktiviteetiksi ja mökkien rakentaminen lähti nousuun. 1970- ja 1980-luvuilla mökkejä valmistui enemmän kuin koskaan ennen ja Suomen mökkikanta lähes kaksinkertaistui. 1990-luvun jälkeen mökkien rakentaminen on pikkuhiljaa hiipunut, ja nykypäivänä mökkejä rakennetaan vuosittain enää noin 2000 kappaletta.

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin myös vapaa-ajan asuntojen rakentamistavan muutosta 1900-luvun alun tyyppiirustuksista 2000-luvun valmismökkeihin. Vapaa-ajan asuntojen ensimmäisiä mallipiirustuksia kehitettiin arkkitehtikilpailujen kautta. Mökkejä rakennettiin pääsääntöisesti itse ja mallipiirustuksia käytettiin apuna rakentamisessa. Rakentamisen vaatimusten noustessa tehdasvalmistesten mökkien suosio alkoi kasvaa.

Suunnittelutyön lähtökohtana oli suunnitella nykyajan standardeihin vastaava vapaa-ajan asuntojen mallisto, joka palvelee ympärivuotista asumista kaikilla arjen mukavuuksilla. Suunnittelutyön aikana selvitettiin, mitkä asiat nousevat esille nykypäivän vapaa-ajan asumisessa ja mitä teknisiä asioita tulisi huomioida malliston suunnittelussa. Tutkimusten perusteella suunniteltiin uusi vapaa-ajan asuntojen mallisto.

Opinnäytetyössä suunniteltiin neljä erilaista vapaa-ajan asuntoa, joista kaksi mallia pohjautui Kastelli-talot Oy:n olemassa oleviin vapaa-ajan talomalleihin. Mallinnustyö suoritettiin Vertex BD- suunnitteluohjelmistolla. Lopputuloksesta saatiin näyttävä ja moderni kokonaisuus, joka vastaa erilaisiin vapaa-ajan asumisen tarpeisiin.

Asiasanat: vapaa-ajan asunnot, huvilat, kesämökit

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Construction architecture

Author: Veera Ruutana

Title of thesis: Development of Finnish leisure living and design work of a new collection of leisure time houses

Supervisor: Janne Jokelainen, Oamk; Lauri-Kalle Hekkala, Kastelli-talot Ltd

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2023

Number of pages: 44

In Finland, cottage culture is a significant part of the cultural heritage. According to Statistics Finland, there were about half a million summer cottages in Finland in the year 2021.

The aim of this thesis was to design a new collection of leisure time houses for Kastelli-talot Ltd. In addition to the design work, the aim was to become familiar with Finnish cottage culture, its history, and the current situation.

The thesis studied the development of Finnish cottage culture. The 19th century was an era of the upper-class summer villas. The era came to an end in the early 20th century when owning of summer villa became middle class and the construction of modest summer cottages started. By the 1950s, cottage culture had expanded from being only an upper-class privilege to being a recreation for the whole nation. The Finnish cottage stock grew most in the 1970s and 1980s, when the cottage stock almost doubled. Since the 90s, the construction of the cottages has slowly faded, and today only about 2,000 cottages are built each year.

The thesis also explores a change in the construction methods from the early 20th century's type drawings to the prefabricated cottages of the 21st century. The first model drawings of leisure time houses were developed through architectural competitions. The cottages were mainly being built by self and model drawings were used to help in construction. As the construction requirements rose, the ready-made cottages began to gain popularity.

The premise of the design work was to design a collection of leisure time houses that meet the modern standards and serve year-round living with all the comforts of everyday life. During the design work, it was discovered which aspects arise in today's leisure time housing and which technical aspects should be considered when designing a collection. Based on the research, a new collection of leisure time houses was designed.

In the thesis, four different leisure time houses were designed, of which two models were based on Kastelli-talot Ltd's existing models. The modeling work was performed with Vertex BD design software. The end result was a modern and practical entity that meets the various needs of leisure time houses.

Keywords: leisure time houses, summer cottages, villas

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	VAPAA-AJAN ASUMISEN HISTORIA SUOMESSA.....	7
2.1	Ensimmäiset vapaa-ajan asunnot 1800-luvulla	7
2.2	Kesähuvila.....	7
2.3	Huvilakulttuurin muutos 1900-luvun alussa	8
2.4	Kesähuviloista mökkeihin 1940–1950-luvulla	8
2.5	Mökkeilyn kulta-aika 1960–1980-luvulla	9
2.6	Mökeistä vapaa-ajan asuntoihin 2000-luvulla.....	11
3	TEHDASVALMISTEISTEN VAPAA-AJAN ASUNTOJEN KEHITTYMINEN.....	12
3.1	Vapaa-ajan asuntojen mallipiirustukset	12
3.2	Tehdasvalmisteiset mökit	17
3.3	Kastelli-talot Oy huvilamallisto	18
4	VAPAA-AJAN MALLISTON SUUNNITTELU	22
4.1	Suunnittelun lähtökohdat	22
4.2	Suunnittelun eteneminen.....	22
5	MALLISTON ESITTELY	25
5.1	Tundra.....	25
5.2	Kajuutta	29
5.3	Fokka	33
5.4	Luotsi.....	36
6	POHDINTA	40
	LÄHTEET.....	41

1 JOHDANTO

Vapaa-ajan asuminen eli ”mökkeily” on muotoutunut tärkeäksi osaksi suomalaista kulttuuriperintöä (1, s. 7). Suomalaiset mökit sijoittuvat suurelta osin vesistöjen rannoille, ja mökkeilyyn yhdistetään vahvasti luonto ja sen maisemista nauttiminen (2, s. 37). Suomalaisen mökkeilyn kulta-aikaa vietettiin 1980-luvulla, mutta viime vuosikymmenten aikana vapaa-ajan asuntojen kysyntä on hiipunut ja asuntoja rakennetaan enää noin 2000 kappaletta vuodessa (3).

Vapaa-ajan asunnoista käytetään monia eri nimityksiä, kuten mökki, kesämökki tai huvila. Tässä työssä termi ”vapaa-ajan asunto” tarkoittaa kaikkia vapaa-ajan asumiseen käytettäviä kiinteitä rakennuksia, termi ”kesähuvila” viittaa 1800-luvulla rakennettuihin herrasväen kesäasuntoihin ja termillä ”mökki” tarkoitetaan tietyn aikakauden vaatimattomampia vapaa-ajan asumiseen tarkoitettuja rakennuksia.

Työn tavoitteena on suunnitella Kastelli-talot Oy:lle uusi vapaa-ajan asuntojen mallisto. Työssä tutkitaan, miten suomalainen vapaa-ajan asuminen on saanut alkunsa ja miten eri aikakausien arkkitehtuuri ja vapaa-ajan asumisen kulttuuri ovat vaikuttaneet nykypäivän vapaa-ajan asuntojen suunnitteluun.

Työn aluksi perehdytään vapaa-ajan asumisen eri aikakausiin. Sen jälkeen selvitetään rakentamistavan muutosta valmismökkeihin ja asioita, jotka nousevat pinnalle nykypäivän vapaa-ajan asuntojen suunnittelussa. Lopuksi tutkimusten pohjalta suunnitellaan uusi vapaa-ajan asuntojen mallisto.

Suunnittelutyön tilaajana toiminut Kastelli-talot Oy on vuonna 1989 perustettu talopakettivalmistaja. Tässä työssä yrityksestä käytetään nimiä Kastelli-talot Oy ja Kastelli. Kastelli on ollut suomalaisen pientalorakentamisen markkinajohtaja jo vuodesta 1994 lähtien. (4.) Kastelli toimittaa eri valmiusasteisia talopaketteja ja vapaa-ajan asuntoja. Valikoimaan kuuluu myös Hirsi-Kastellin muuttovalmiit hirsiomakotitalot sekä EasyIN-aluerakentamisen kohteet. (5.) Kastellin ensimmäinen täyslämmän vapaa-ajan mallisto on julkaistu vuonna 2000 (4).

2 VAPAA-AJAN ASUMISEN HISTORIA SUOMESSA

2.1 Ensimmäiset vapaa-ajan asunnot 1800-luvulla

Mökkikulttuurilla on Suomessa vahvat perinteet, vaikka mökkeily itsessään on suhteellisen uusi ilmiö (6, s. 710). Ensimmäisiä mökkikulttuurin edustajia ovat 1800-luvulla rakennetut kesähuvilat (2, s. 34). Monen muun muoti-ilmion tavoin huvila-asuminen levisi Suomeen Tukholmasta. Tukholman edustalla oleviin saariin rakennetut hulpeat huvilat herättivät mielenkiintoa ja saivat ilmiön leviämään Suomeen. (7, s. 31.) Myös Suomessa kesähuviloiden rakentaminen keskittyi rannikko-alueille ja isoihin kaupunkeihin, kuten Helsinkiin, Turkuun ja Vaasaan. Suomen vanhimmat huvilat löytyvät Vaasan lähistöltä, ja ne on rakennettu jo 1700-luvun lopulla. (6, s. 710; 8.)

2.2 Kesähuvila

Kesähuvila oli harvojen kaupunkilaisten herrasväkien yksinoikeus. Tavallisesti varakkaalla yläluokalla oli suuri kesähuvila, jonne siirryttiin asumaan kesän ajaksi. Kesähuvilan tilat noudattelivat usein kaupunkikodin rakennetta. Kesähuvila oli useimmiten kaksikerroksinen lasiverannalla varustettu suuri ja koristeellinen rakennus (kuva 1). Sisätiloista löytyi useimmiten sali, ruokasali, suuri keittiö, makuutilat ja mahdollisesti myös kirjasto. Myös palvelusväelle oli omat tilat. (9, s. 5; 7, s. 31–33.)

KUVA 1. Erstavikin huvila (10)

Huviloilla vietettiin usein hyvin sosiaalista elämää vieraiden ja naapurihuviloiden kesänviettäjien kanssa (7, s. 33; 2, s. 34). Päivittäiseen ohjelmaan kuului uiminen, purjehtiminen, kalastus ja erilaiset urheilulajit, kuten tennis. Monen kesähuvilan pihapiirissä oli hyvin hoidettu puutarha. Puutarhasta löytyi osuus hyötykasveja ja oleskelua varten. Oleskelupuutarha oli koristeellinen ajanviettopaikka suihkulähteineen, patsaineen ja valurautaisine puutarhakalusteineen. Usein puutarhanhoidosta vastasi puutarhuri, mutta puutarha oli tärkeä paikka myös talon emännälle. (7, s. 33.)

Kesäkausi huvilalla loppui aina elokuun viimeiseen viikonloppuun ja venetsialaisten viettoon. Venetsialaiset olivat näyttävä tulen, veden ja valon juhla. Perinne venetsialaisten vietosta saapui Venäjältä ja rantautui ensimmäisenä Kokkolan ja Pietarsaaren huviloille, mistä perinne levisi vähitellen muuallekin Suomeen. (7, s. 33–34.) Perinne venetsialaisista on säilynyt, ja näitä kesäkauden päättäjäisiä juhlitaan vielä tänä päivänäkin (11).

2.3 Huvilakulttuurin muutos 1900-luvun alussa

1900-luvun alussa kesähuviloiden omistaminen yleistyi ja suurien ja koristeellisten huviloiden sijaan alettiin rakentaa käytännöllisiä ja kustannustehokkaita huviloita (7, s. 35). Kaupungistumisen myötä myös kesäasuntojen kysyntä kasvoi. Aikaisemmin huvila-alueet rajoittuivat höyrylaivareittien ja rautateiden varteen, mutta liikennevälineiden kehittymisen myötä huviloiden sijainnilla ei ollut niin suurta merkitystä. (2, s. 34; 6, s. 710.) Huviloiden rakentajille alettiin tekemään valmiita mallipiirustuksia, ja erilaisia arkkitehtikilpailuja järjestettiin. Kilpailuihin osallistuneita arkkitehteja olivat esimerkiksi Erik Bryggman, Elias Paalanen, Alvar Aalto ja Hilding Ekelund. (7, s. 35–36.)

2.4 Kesähuviloista mökkeihin 1940–1950-luvulla

Hulppeiden kesähuviloiden aikakausi tuli päätökseen, kun loma-asumisen kulttuurin muutos johti siihen, että huvilaelämä keskiluokkaistui. Suurempaan suosioon nousivat esikaupunkialueille rakennetut minimaaliset ja omakotitaloja muistuttavat kesämökit ja pienemmät viikonloppumökit. (12; 2, s. 34; 6, s. 710.) Teollistumisen myötä ihmiset muuttivat yhä enenevässä määrin maalta kaupunkeihin, mutta vapaa-ajalla haluttiin päästä takaisin maaseudun rauhaan (6, s. 710).

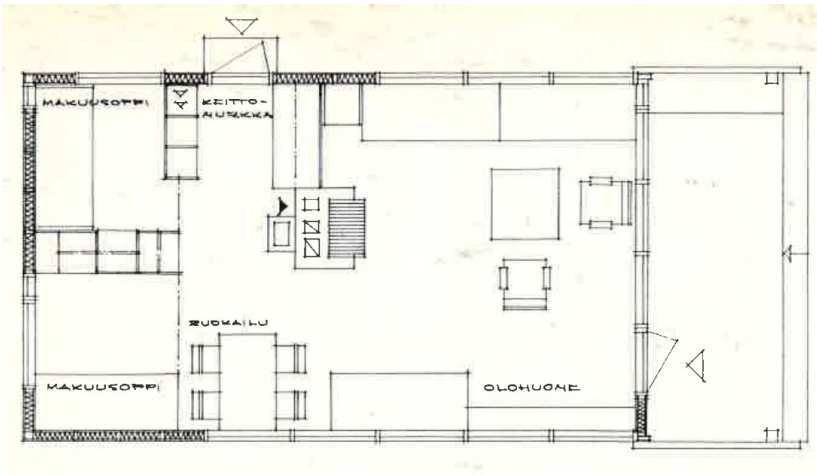
Sotien jälkeinen materiaalipula lisäsi perinteisen puurakentamisen suosiota. Osa mökeistä rakennettiin mallipiirustuksien mukaisesti, mutta useimmat mökit rakennettiin talkoovoimin itse tehdyistä suunnitelmista. Mökkien rakennusmateriaalit hankittiin usein omalta tontilta tai lähimetsästä. (12; 7, s. 37.) Rakennetut mökit olivat usein hyvin vaatimattomia ja kooltaan pieniä. Myöskään varustelun tasolla ei ollut niinkään merkitystä, vaan pieni saunamökki järven rannalla saattoi hyvin riittää jopa viisihenkisen perheen loman viettoon. Mökillä ollessa sisätilojen koolla ei ollut merkitystä, sillä mökkeillessä keskityttiin ulkoiluun ja luonnosta nauttimiseen. (6, s. 710; 13, s. 9.) 1950-luvulle mennessä vapaa-ajan viettämisestä kesämökillä oli tullut jo koko kansakunnan aktiviteetti (6, s. 710).

2.5 Mökkeilyn kultta-aika 1960–1980-luvulla

Elintason nousu ja vapaa-ajan lisääntyminen vaikuttivat mökkeilyn suosion kasvuun. 1960-luvulla astui voimaan vuosilomalaki, jonka myötä yhä useampi töissä käyvä sai 18–24 päivän loman. Lomanvieton mahdollisuudet myös helpottuivat, sillä samaan aikaan alettiin maksamaan lomakorvausta tehdystä työstä. Työajan muuttuvat lainsäädännöt ja siitä seurannut lisääntynyt vapaa-aika innostivat ihmisiä oman mökin hankintaan. (14, s. 178.)

Erilaiset sauna- ja mökkirakennelmat alkoivat vallata kiihtyvään tahtiin vesistöjen rantoja. Mökkitontin etsinnässä tärkeimpiä kriteerejä olivatkin oma ranta ja luonnonkauneus. Mökkien rakentamiseen jaetut neuvot ohjasivat rakentajia panostamaan luonnonläheisyyteen, kodikkuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen. Ohjeissa myös neuvottiin huomioimaan luonnonvalo, ja ilmansuuntien merkitys huoneiden sijoittelussa. (14, s. 179–180.)

Mökeissä keittiö, olohuone ja makuusopet jaoteltiin usein omiin tiloihinsa (14, s. 180). Arkkitehti Ilona Lehtisen 1960-luvulla suunnittelema *Lomamaja Lehtinen* (kuva 2) on hyvä esimerkki aikakauden mökkien suunnittelusta. Makuusopet, keittiö ja olohuone on jaoteltu omiin tiloihinsa, mutta avaruuden säilyttämiseksi tiloja on eroteltu esimerkiksi vaatekomoilla ja verhoilla seinien sijasta. Suunnitelmissa on myös huomioitu luonnonvalon hyödyntäminen olohuoneen suurien ikkunoiden ansiosta. (9, s. 98.) 1960-luvulla mökkien varustelun taso alkoi pikkuhiljaa nousta ja keittiöihin sijoitettiin esimerkiksi nestekaasuliesiä ja kaasujääkaappeja (14, s. 180).

KUVA 2. Lomamaja Lehtinen, arkkitehti Ilona Lehtinen (9, s. 98–99)

Rakentamisen innokkuutta nosti vielä vuonna 1973 voimaan astunut vuosilomalaki. Vuosilomalain myötä neljäviikkoinen loma vakiintui työtätekevän kansan keskuudessa. Rakentamisen suosion nousun myötä Suomen mökkikanta lähes kaksinkertaistui 1970- ja 1980-luvuilla. (14, s. 179, 182.) Mökkien määrän lisääntyessä Suomen mökkikanta muotoutui hyvin kirjavaksi erilaisine rakennuksineen (14, s. 183). Mökeillä haluttiin yhä useammin viettää aikaa vuodenajasta riippumatta. Vaatimattomat mökit alkoivat muuttua laadukkaammiksi ja väljemmiksi loma-asunnoiksi. Viimeistään 1980-luvulla suuremmat hirsihuvilat nousivat suosioon ja vuosikymmen lopulta lähtien mökkien varustelussa alettiin panostaa tekniikkaan ja ympärivuotiseen asumiseen. Vaatimattomat mökit muutuivat vähitellen kakkoskodeiksi. (12.)

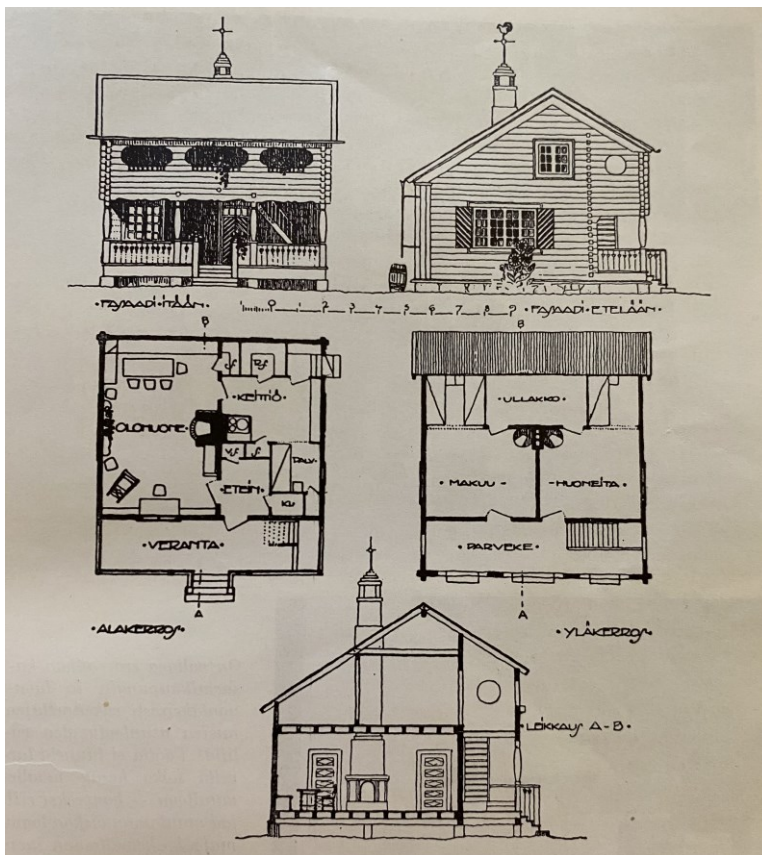
2.6 Mückeistä vapaa-ajan asuntoihin 2000-luvulla

2000-luvulla vapaa-ajan asunnon haluttiin yhä useammin olevan ylellinen kakkoskoti. Vapaa-ajan asunnot alkoivat muistuttaa varustelultaan yhä enemmän omakotitaloja, sillä usein asuntoihin haluttiin kaikki talotekniset mukavuudet. Myös asuntojen sisätilat alkoivat muistuttaa ominaisuuksiltaan kaupunkiasuntoja. Sisätiloihin toivottiin suuria oleskelutiloja ja tyylikkää pintamateriaaleja. (7, s. 38.)

3 TEHDASVALMISTEISTEN VAPAA-AJAN ASUNTOJEN KEHITTYMINEN

3.1 Vapaa-ajan asuntojen mallipiirustukset

Ensimmäisiä arkkitehtikilpailuja vapaa-ajan asuntojen mallipiirustuksista järjestettiin jo 1900-luvun alkupuolella. Esimerkiksi kuukausilehti *Otava* järjesti vuonna 1913 kesäasuntojen piirustuskilpailun. Kilpailun suosio yllätti, ja kilpailusta saatiin runsas kokoelma erilaisia huvilan piirustuksia, jotka ohjasivat aikakauden rakentamista. (15, s. 7; 7, s. 35.) Kilpailun voittajatyö oli arkkitehti Oiva Kallion *Oivala* (kuva 3) (16, s. 13).

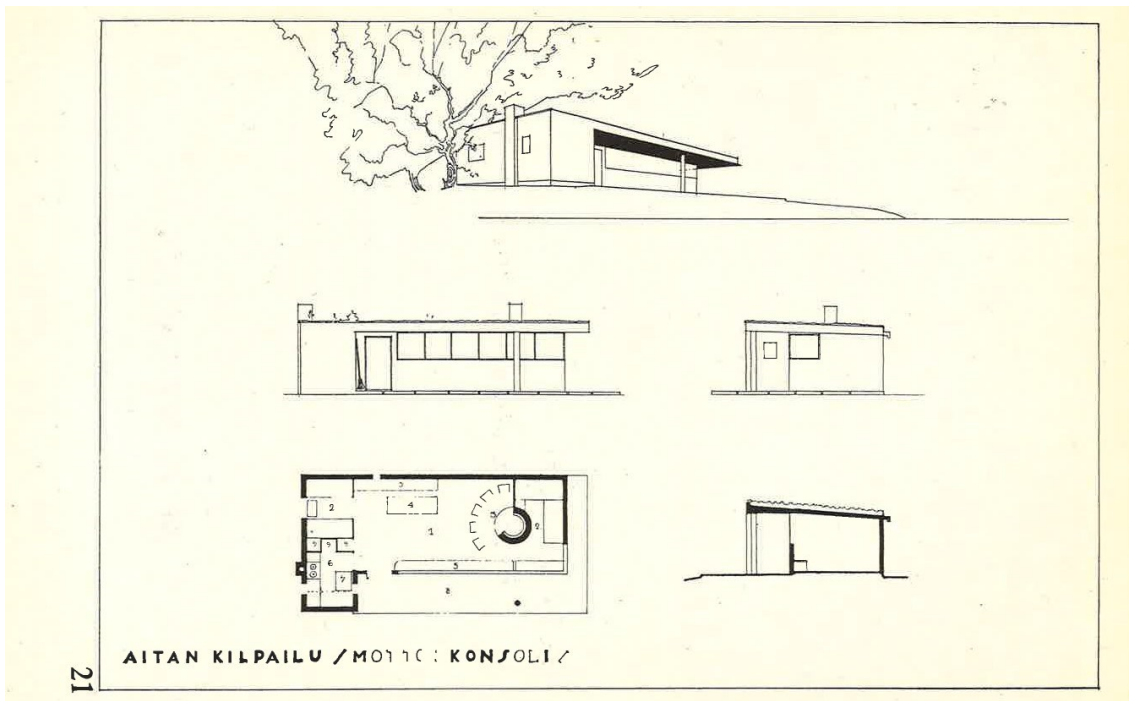

KUVA 3. Oivala (16, s. 13)

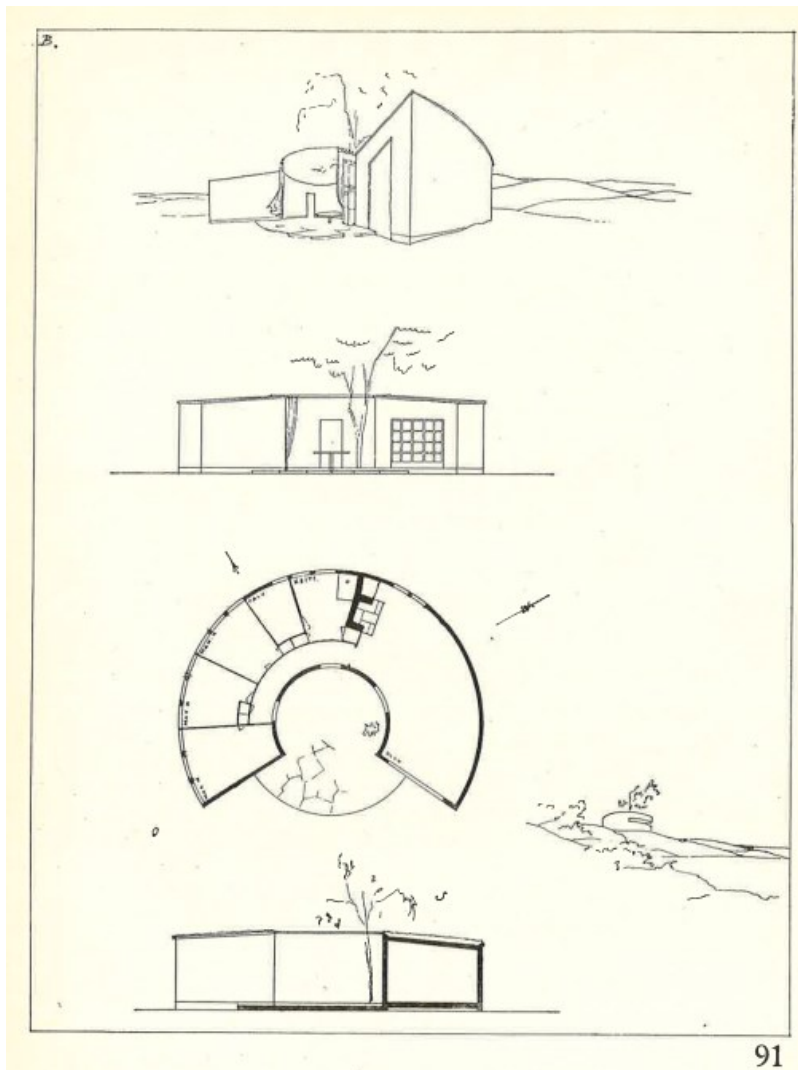
Otavan kilpailutöistä tehty kokoelma oli niin suosittu, että se myytiin loppuun, eikä kokoelmaa ollut vuosikausiin saatavilla kovasta kysynnästä huolimatta. Mallipiirustusten kovan kysynnän, vaatimustason muuttumisen ja rakennusalan muutosten vuoksi kuukausilehti *Otavan* seuraaja, kuukausilehti *Aitta* päätti järjestää uuden suunnittelukilpailun vuonna 1928. (15, s. 7.)

Kuukausilehti *Aitan* kilpailussa oli ryhmät A ja B. A-ryhmään tuli suunnitella vaatimattomampia kesäasuntoja, joissa on olohuone, keittiö ja makuutilat ainakin neljälle hengelle. Kustannuksiltaan suunnitelmien tuli olla korkeintaan 30 000 markkaa. B-ryhmän suunnitelmien tuli vastata suurempiin vaatimuksiin ja rakennuksessa tuli olla olohuone, vähintään kolme makuuhuonetta, keittiö palvelijahuoneella sekä vilpola. Kustannuksiltaan suunnitelmat saivat olla korkeintaan 80 000 markkaa. (15, s. 8.)

Kilpailun voittajat esiteltiin kirjassa *Halpoja kesäasuntoja: Aitan piirustuskilpailussa v. 1928 palkitut ja lunastetut ehdotukset*. Kilpailussa parhaiten sijoittui Alvar Aalto, joka voitti molemmat ryhmät. Alvar Aallon ehdotus *Konsoli* (kuva 4) voitti A-ryhmän ja B-ryhmän voitti ehdotus *Merry go round* (kuva 5). Muita palkintosijoille nimettyjä teoksia olivat A-ryhmässä Antero Pernajan *Meren rannalla* ja Hilding Eklundin *Kajuutta*. B-ryhmässä palkittiin Erik Bryggmannin *Joosua* ja Veikko Leisténin *Kalliolle kukkulalle*. (15, s. 9–10.)

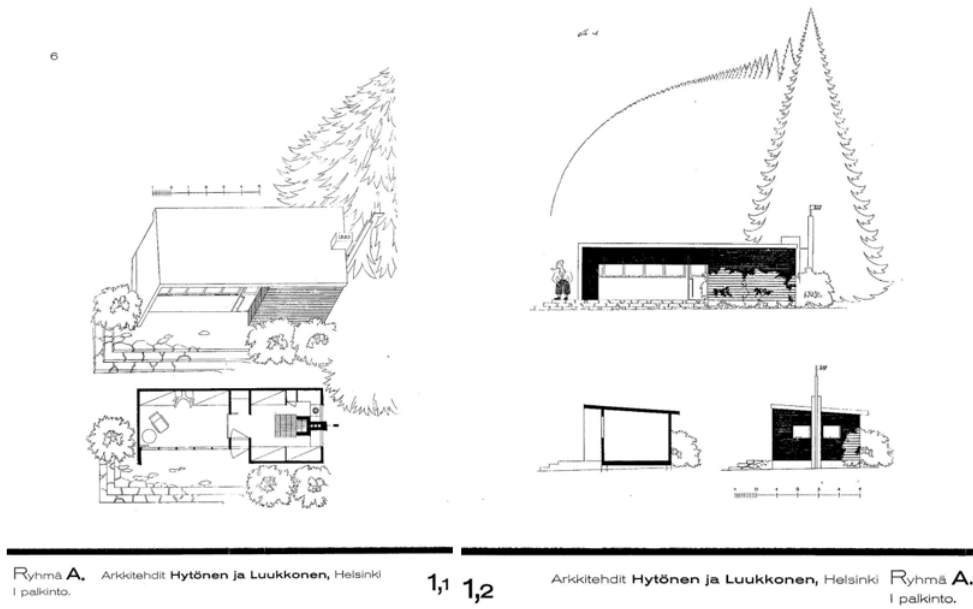
KUVA 4. Alvar Aallon *Konsoli* (15, s. 21)

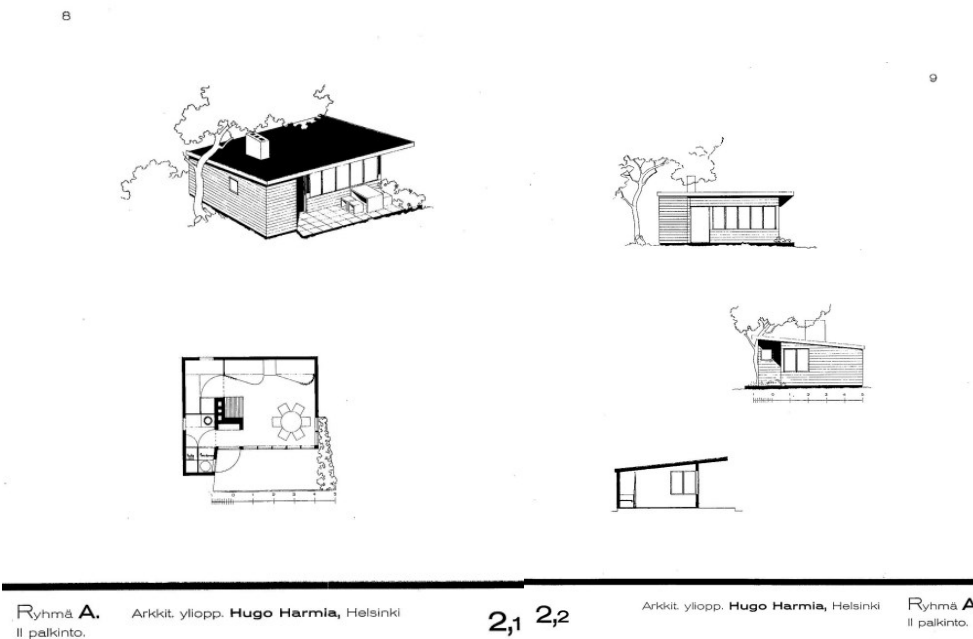
KUVA 5. Alvar Aallon Merry go round (15, s. 91)

Vuonna 1932 Enso-Gutzeit Oy järjesti arkkitehtikilpailun lauantaimajojen piirustuksista. Kilpailu oli toteutettu yhteistyössä Suomen Arkkitehtiliiton kanssa. Kilpailu järjestettiin *Ensonit*-eristyslevyn käyttökelpoisuuden selvittämiseksi ja lauantaimaja-ajatuksen mielenkiinnon herättämiseksi. Lauantaimajalla tarkoitettiin pientä, edullista ja vaatimatonta viikonloppumökkiä. Kilpailussa oli tyypilliseen tapaan kaksi ryhmää; A-ryhmä pienille 3–4 hengen retkeilymajoille ja ryhmä B suuremmille lomatuville, jotka soveltuivat pidempiaikaiseen oleskeluun. Kilpailuun lähetettiin 197 suunnitelmaa, joista palkintolautakunta valitsi 20 suunnitelmaa esiteltäväksi. Suunnitelmien valinnassa arvostettiin taloudellisuutta, taiteellisuutta ja rakennusteknillisesti sopivia ratkaisuja. Julkaistujen suunnitelmien joukossa oli eri tarkoituksiin suunnattuja rakennuksia, kuten urheilu-, metsästys- ja hiihtomajoja. (17, s. 1–5.)

Palkitut ja lunastetut työt on esitelty Enso-Gutzeit Oy:n 20 Lauantaimajaa-vihkosessa. A-ryhmässä palkittuja arkkitehtejä olivat Hytönen ja Luukkonen (kuva 6) sekä Arkkitehtiylloppilas Hugo Harmia (kuva 7). B-ryhmässä palkintosijoille pääsivät arkkitehdit Hytönen ja Luukkonen (kuva 8) sekä arkkitehti E. I. Sutinen (kuva 9). (17, s. 5–9, s. 30–33.)

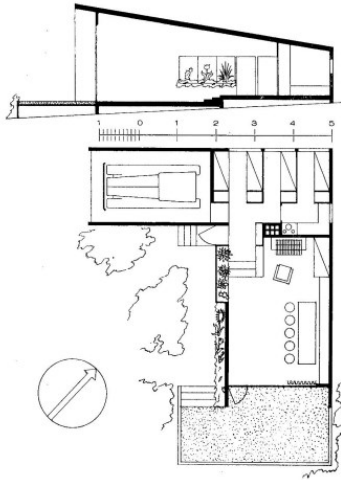

KUVA 6. 20 lauantaimajaa-vihkosessa esitelty työ Hytönen ja Luukkonen (17, s. 6–7)

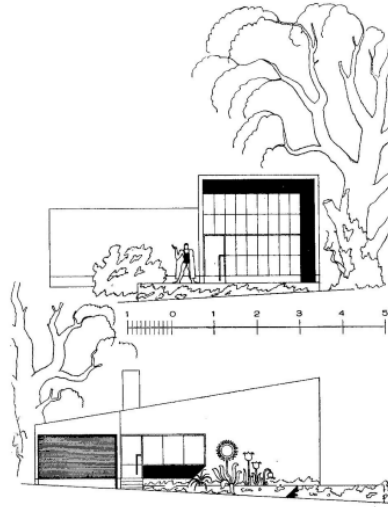

KUVA 7. 20 lauantaimajaa-vihkosessa esitelty työ Hugo Harmia (17, s. 8–9)

30

31

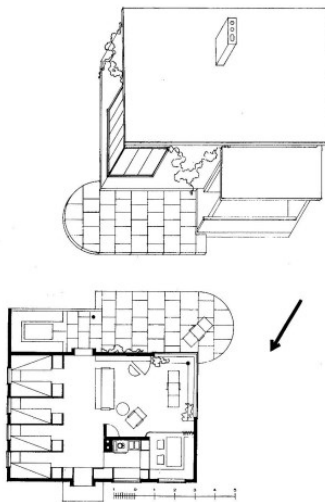
Ryhmä B.
II palkinto.Arkkitehdit Hytönen ja Luukkonen,
Helsinki

13,1 13,2

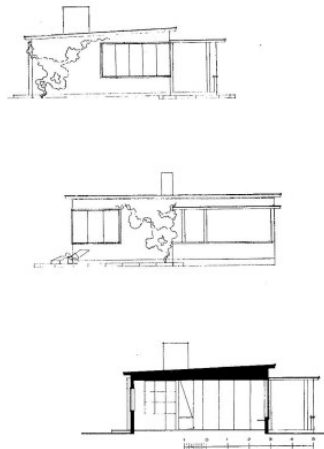
Arkkitehdit Hytönen ja Luukkonen,
HelsinkiRyhmä B.
II palkinto.

KUVA 8. 20 lauantaimajaa-vihkosessa esitelty työ Hytönen ja Luukkonen (17, s. 30–31)

32

33

Ryhmä B.
II palkinto.

Arkkitehti E. I. Sutinen, Turku

14,1 14,2

Arkkitehti E. I. Sutinen, Turku

Ryhmä B.
II palkinto.

KUVA 9. 20 lauantaimajaa-vihkosessa esitelty työ E. I. Sutinen (17, s. 32–33)

3.2 Tehdasvalmisteiset mökit

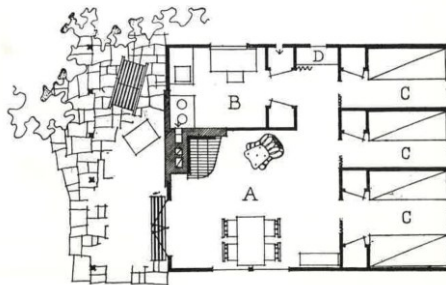
Oman mökin toteuttamisen helpottamiseksi alkoi markkinoille tulla erilaisia tehdasvalmisteisia mökkejä (14, s. 180). Mökin mallipiirustuksiin verrattuna tehdasvalmistettujen mökkien rakentamisessa oli useita etuja varsinkin heille, jotka halusivat rakentaa mökkinsä itse. Usein tehdasvalmisteiset mökit olivat huolellisesti suunniteltuja ja rakentajan oli helppo varautua tuleviin kustannuksiin. Rakentamiseen oli tarjolla hyvät piirustukset ja ohjeet, joiden avulla mökin rakentaminen helpottui. Tehdasvalmisteisen mökin pystytys onnistui hyvin lomaviikkojen aikana, sillä valmiiksi mitoitetuista ja sovitetuista osista rakentaminen oli nopeaa. (9, s. 38–39.)

1950-luvulla suosituimpia puutaloteollisuuden kesäasuntoja olivat Myyntiyhdistys Puutalon *Kesäkoto*-kesämökit (kuva 10) ja *Saunakoto*-kesämajat (kuva 11) (16, s. 71–73). Tehdasvalmisteisiä mökkejä oli monenlaisia. Pääosin mökit olivat kuitenkin valmiiksi salvettuja hirsimökkejä, runkorakenteisia puutaloja ja puurakenteisia levytaloja. (9, s. 39.)

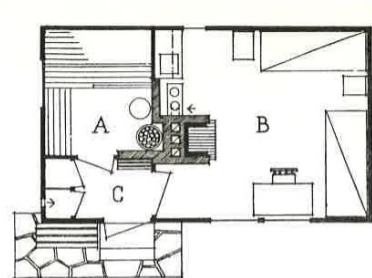
Teollisesti valmistettujen hirsien tuotanto kehittyi ja vuonna 1963 maailman ensimmäinen teollisesti valmistettu pyöröhirsihuvila valmistui (18, 1:26-1:51). Pyöröhirsihuviloiden suosio alkoi nousemaan ja 1980-luvulla jyrkkäharjakattoinen pyöröhirsimökki nousi suosituimmaksi valmismökkityypiksi (19, s. 28).

KUVA 10. Kesäkoto II (16, s. 72–73)

KUVA 11. Saunakoto II ja Saunakoto I, pohjapiirustus (16, s. 72–73)

3.3 Kastelli-talot Oy huvilamallisto

Kastelli-talot Oy on perustettu vuonna 1989, ja se on osa vuonna 1920 perustettua Harjavalta Oy -konsernia. Kastellin perustamisen jälkeen sen suosio nousi nopeasti, ja jo viisi vuotta myöhemmin yritys nousi markkinajohtajaksi Suomen ostetuimpana talomerkinä. Kastellin suosio talovalmistajana on säilynyt, ja jo 29 vuoden ajan Kastelli on ollut Suomen ostetuin. (20.)

Suosittujen talomallistojen rinnalle Kastelli lanseerasi uuden huvilamalliston vuonna 2000 (4). Mökkeilyn kulttuurin muuttuessa oli markkinoilla kysyntää täyslämpimille vapaa-ajan asunnoille (21). Huvila nimitys valittiin, koska asunnot oli kohdistettu ympärivuotiseen asumiseen ja huolettomaan vapaa-ajan rentoutumiseen. Huvilat rakennettiin omakotitalojen kanssa samoilla eristevahvuuksilla ja kolminkertaisilla ikkunoilla, jolloin huvilat olivat yhtä lämpimiä kuin omakotitalotkin. Huvilamallistoon kuului seitsemän vapaa-ajan asumiseen suunniteltua huvilaa. (22, s. 3–5.) Kastellin vuoden 2000 huvilaesitteessä esiteltiin esimerkiksi huvilamallit Kataja (kuva 12), Karpalo (kuva 13) ja Kaverna (kuva 14) (22, s. 4–6, 10).

KUVA 12. Skannattu Kastellin huvilaesite, huvilamalli Kataja (22, s. 4–5)

KUVA 13. Skannattu Kastellin huvilaesite, huvilamalli Karpalo (22, s. 6)

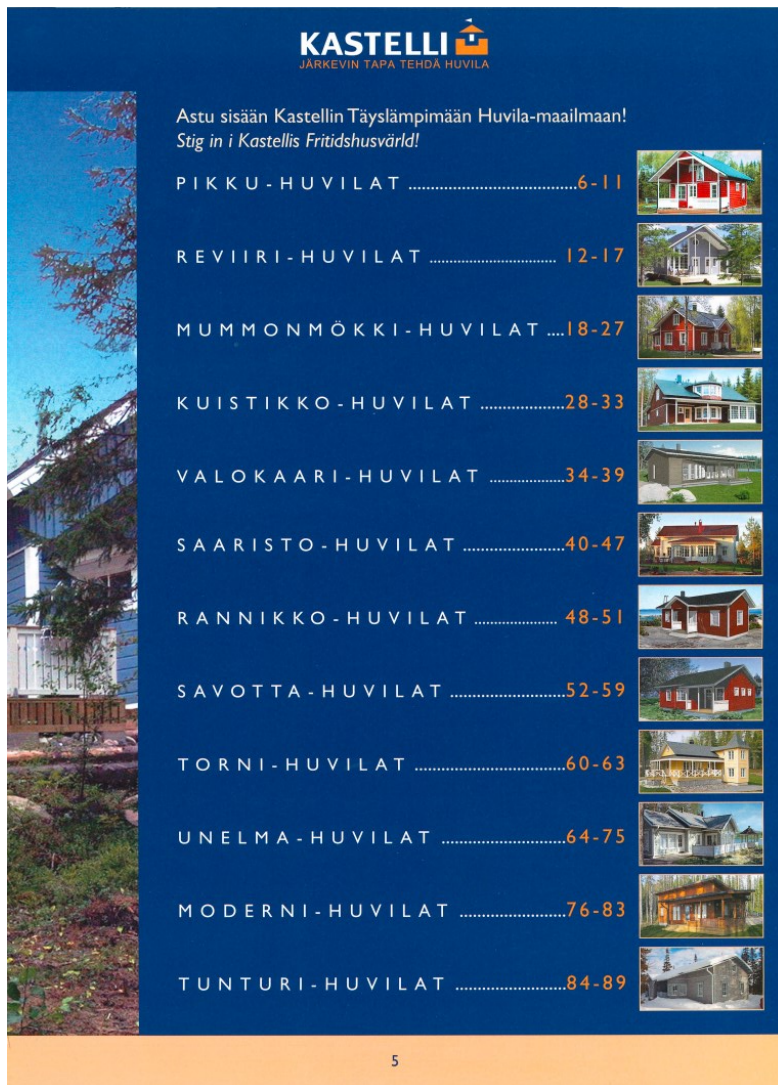
Huviloiden kokoluokka vaihteli 119 neliöin ja 56 neliön välillä (22, s. 5). Huviloiden haluttiin erottuvan talomallistosta, joten huviloiden ulkoasussa käytettiin erilaisia julkisivumateriaaleja (21). Huviloiden tunnuspiirteitä olivat leveä kartanolaudoitus, massiiviset koristeutetut pilarit ja koristeelliset ikkuna- ja ovipuitteet (kuva 14) (22, s. 6).

KUVA 14. Skannattu Kastellin huvilamalliston esite, huvilamalli Kanerva (22, s. 10–11)

Kastellin huviloiden suosio lähti suureen nousuun noin neljä vuotta huviloiden lanseerauksen jälkeen ja uusia mallistoja alettiin suunnittelemaan entistä enemmän (21). Vuonna 2004 Kastellin huvilavalikoima koostui yhdeksästä erilaisesta mallistosta. Huviloiden myynti kasvoi jopa 70 % edelliseen vuoteen verrattuna ja toimitusmäärillään Kastelli nousi neljän suurimman huvilamerkin joukkoon. (23, s. 21.)

Huviloiden suuri suosio jatkui, ja vuonna 2006 Kastellin huvilavalikoima sisälsi jo 13 erilaisiin ympäristöihin soveltuvaa mallistoa (24, s. 27). Mallistoja olivat esimerkiksi Pikku-huvilat, Mummonmökki-huvilat, Valokaari-huvilat, Tunturi-huvilat, Tornihuvilat ja Rannikko-huvilat (kuva 15) (25). Mallistojen täyslämpimät huvilat olivat arkkitehtien suunnitteleamia, ja suunnittelussa panostettiin erityisesti toimiviin pohjaratkaisuihin ja rakennusten ulkoasuun (24, s. 27).

KUVA 15. Skannattu Kastellin huvilamalliston esite vuodelta 2006 (25, s. 5)

Uusien huvilamallistojen kehitys jatkui aina vuoteen 2012 asti, jonka jälkeen uusia malleja ei enää suunniteltu (26). Huviloiden kysyntä hiipui ja mallistojen kehityksessä alettiin keskittyä enemmän omakotitalomallistojen suunnitteluun. Olemassa olevia huvilamalleja ylläpidettiin ja suosituimmat mallit ovat pysyneet Kastellin huvilavalikoimassa alusta asti. Esimerkiksi *Kataja-huvila* (kuva 12, 16, 17 ja 18) esiteltiin jo vuoden 2000 huvilakirjassa, ja sen eri versiot ovat kulkeneet valikoimassa mukana aina vuoteen 2023 asti. (21; 22; 27; 28; 29.)

KUVA 16. Skannattu Kastellin huvilamalliston esite vuodelta 2010, Kataja A ja D-huvilamallit (28)

KUVA 17. Skannattu Kastellin huvilamalliston esite vuodelta 2017, Kataja D ja E-huvilamallit (29)

KUVA 18. Kastellin nettisivut 2023, Kataja D-huvilamalli (30)

4 VAPAA-AJAN MALLISTON SUUNNITTELU

4.1 Suunnittelun lähtökohdat

Suunnittelutyön lähtökohtana oli uudistaa Kastelli-talot Oy:n vapaa-ajan mallistoa, koska olemassa oleva vapaa-ajan mallisto ei enää vastannut nykyisiin vapaa-ajan asumisen standardeihin. Vanhassa mallistossa tuli eteen ongelmia esimerkiksi portaiden kanssa, jotka eivät enää täyttäneet nykypäivän rakentamismääräyksiä. Vapaa-ajan mallistoa ei ollut hetkeen uudistettu, joten ajatus uuden malliston suunnittelusta heräsi.

Malliston suunnittelun lähtökohtia alettiin pohtimaan ja päädyttiin siihen, että uuteen mallistoon suunniteltaisiin neljä uutta vapaa-ajan asuntoa, joista kaksi perustuisi Kastellin vanhoihin malleihin. Suunniteltujen asuntojen tulisi olla yksikerroksisia, asuinrakennuksen määräykset täyttäviä ja kooltaan noin 70 neliötä. Uuden malliston tulisi palvella asumista ympärivuotisesti kaikilla arjen mukavuuksilla. Malliston tulisi myös sopeutua mahdollisimman suuren käyttäjäkunnan tarpeisiin, joten suunnittelussa otettiin huomioon erilaiset käyttötarkoitukset ja erilaiset rakentamisympäristöt.

4.2 Suunnittelun eteneminen

Suunnittelutyö aloitettiin läpikäymällä Kastellin olemassa olevaa vapaa-ajan mallistoa, ja tavoitteena oli löytää kaksi mallia, joista tehtäisiin uudistetut versiot. Malliston läpikäynnissä mietittiin, mitkä mallit mahdollisesti vastaisivat parhaiten nykypäivän vapaa-ajan asuntojen kysyntään ja niistä valittiin potentiaalisimmat vaihtoehdot. Lopullinen valinta kohdistui Kastellin vapaa-ajan malleihin *Luonto 55/67* (kuva 19) ja *Visio 83/97* (kuva 20). Mallit valittiin, koska ne vastasivat parhaiten uuden malliston ilmeeseen.

KUVA 19. *Luonto 55/67* (31)

KUVA 20. *Visio 83/97* (31)

Uudistettavien mallien valinnan jälkeen päästiin aloittamaan ideointi ja talojen mallinnus *Vertex BD* -suunnitteluohjelmistolla. Suunnittelutyö aloitettiin massoittelemalla erilaisia vaihtoehtoja ja etsimällä haluttua muotokieltä. Inspiraatiota etsittiin suomalaisesta vapaa-ajan asumisen kulttuurista ja siitä, mitä yleensä vapaa-ajan asunnoilla tehdään ja mitkä asiat nousevat pinnalle suomalaisessa ”mökkeilyssä”.

Massoittelemalla ja luonnostelun löytäessä oikean tyyli-suunnan esiteltiin syntyneitä ideoita ja ajatuksia työn ohjausryhmälle. Työn ohjausryhmään kuului Kastellin suunnittelun, myynnin ja markkinoinnin johdon edustajia. Ohjausryhmän kanssa käytiin läpi suunniteltavan malliston laajuutta, asuntojen kokoluokkaa, varustelun tasoa ja millaiselle kohderyhmälle mallisto olisi suunnattu. Malliston suunnitelmien toivottiin talviasuttavia kakkoskodiksi verrattavia asuntoja. Kun mallistolle oli saatu rajattua selkeät tavoitteet, työtä päätettiin lähteä edistämään massoittelemalla pidemmälle. Suunnittelutyön ohjaajaksi valittiin Kastellin mallistotiimin suunnittelija, jonka kanssa ideoita ja ajatuksia käytiin läpi koko suunnittelutyön ajan.

Seuraavaksi kartoitettiin tämänhetkisiä vapaa-ajan asuntojen vaatimuksia. Kastellin kauppiaille lähetettiin sähköpostissa lyhyt kysely, jossa kartoitettiin yleisesti toivotuimpia asioita vapaa-ajan asunnoille. Kyselyn vastauksista kerättiin toistuvat teemat, joita olivat esimerkiksi suuret ikkunat, erillinen saunaosasto, korkeat huonetilat, katetut terassit ja ulkotilojen yhdistyminen sisätiloihin. Kyselyn vastauksien perusteella voitiin todeta, että suunnittelutiimin näkemykset vapaa-ajan asuntojen vaatimuksista olivat hyvin paikkaansa pitäviä ja suunnittelussa oltiin oikealla polulla.

Ensimmäisten luonnosten esittelyn ja kyselyn teettämisen jälkeen aloitettiin malliston suunnittelu tarkemmin. Mallien suunnittelun aikana työn ohjaajan kanssa keskusteltiin paljon siitä, mitä malliston suunnittelussa pitäisi erityisesti huomioida. Ensimmäisten mallien suunnittelussa käytiin läpi useita erilaisia pohjaratkaisuja ja niiden hyviä ja huonoja puolia. Suunnittelun alussa nousi esiin esimerkiksi saunatilojen uloskäynnit. Ulko-ovea ei voinut sijoittaa suoraan kosteisiin tiloihin, koska ovien rakenteet eivät tulisi kestäämään kosteutta tarpeeksi hyvin. Ovien lisäksi keskusteltiin paljon ikkunoiden aukotuksista. Ikkunoiden kokoa ja sijoittelua mietittiin siten, että ne palvelisivat mahdollisimman hyvin asuntojen sisätiloja, mutta samalla julkisivut pysyisivät tasapainoisina. Pohjasuunnitelmissa painotettiin asuntojen kalustettavuutta ja ratkaisuja, jotka olisivat helposti muunnettavissa käyttäjän mieltymysten mukaisiksi.

Suunnittelussa huomiota kiinnitettiin myös rakenteellisiin ja taloteknisiin asioihin. Talotekniikan valinnassa mietittiin vapaa-ajan asuntojen yleisimpiä rakentamistapoja, sekä rakentamispaikkoja. Usein vapaa-ajan asunnot ovat kunnallistekniikan ulottumattomissa, joten se täytyi huomioida tilavarouksia tehdessä. Suunnitelmissa mietittiin laitteille varatut paikat ja tekniikan kuljettaminen talon rakenteissa. Suunnitelmat tarkistettiin vielä LVI-suunnittelijan kanssa, jotta suunnitellut ratkaisut olisivat varmasti toimivia.

Rakenteiden osalta huomiota kiinnitettiin erityisesti katon rakenteisiin. Haastavimpia suunnitelmia tarkistettiin ristikkosuunnittelijalta. Ristikkosuunnittelijalle lähetettiin rakennuksen luonnospiirustukset ja ristikkokaavio, jotta voitiin varmistua erilaisista toteutusmahdollisuuksista. Tavoitteena oli saada kaikissa malliston malleissa ristikot toimimaan Kastellin vakiorakenteilla. Ristikkosuunnittelijalta selvitettiin, miten ristikot voitaisiin optimoida kustannusten kannalta tai mitä muutoksia tulisi tehdä, jotta voitaisiin käyttää vakioratkaisuja. Yleisin muutos, jota mallistossa käytettiin, oli ristikon tukikorkeuden nosto.

Lopuksi kun kaikki neljä mallia oli saatu luonnosteltua, esiteltiin suunnitelmat taas työn ohjausryhmälle. Ohjausryhmän kanssa käytiin kaikki mallit läpi ja mietittiin, kuinka hyvin suunnitelmat palvelevat Kastellin vapaa-ajan mallistoa. Suunnitelmiin oltiin hyvin tyytyväisiä, ja suuria muutoksia ei todettu tarvittavaksi, joten suunnitelmat voitiin viimeistellä ja luovuttaa mallistotiimille mallistoprosessin läpiviemiseksi.

5 MALLISTON ESITTELY

Tässä luvussa esitellään Kastelli-talot Oy:lle toteutettujen vapaa-ajan asuntojen suunnitelmat. Suunnitelmat on toteutettu Vertex BD -suunnitteluohjelmistolla, ja suunnitelmista esitellään pohja-, julkisivu- ja leikkauspiirustukset. Työn visualisointikuvien toteutuksessa käytettyjä ohjelmistoja ovat Lumion ja Adobe Photoshop. Visualisointikuvat on tehty opinnäytetyön tueksi, eivätkä ne ole tarkoitettuja kaupalliseen käyttöön.

Mallistossa on neljä erilaista vapaa-ajan asuntoa. Asuntojen kokoluokat vaihtelevat 77 ja 61 neliön välillä. Asuntojen suunnittelussa on käytetty kahta erilaista teemaa, minkä mukaan mallit on nimetty.

5.1 Tundra

Tundran suunnittelussa on ollut ajatus siitä, että se palvelisi hyvin Pohjois-Suomen hiihtokeskuksiin keskittynyttä vapaa-ajan asumista. Talomallin nimi *Tundra* valikoitui myös teeman mukaisesti. *Tundra* on huoneistoalaltaan 77,5 neliötä.

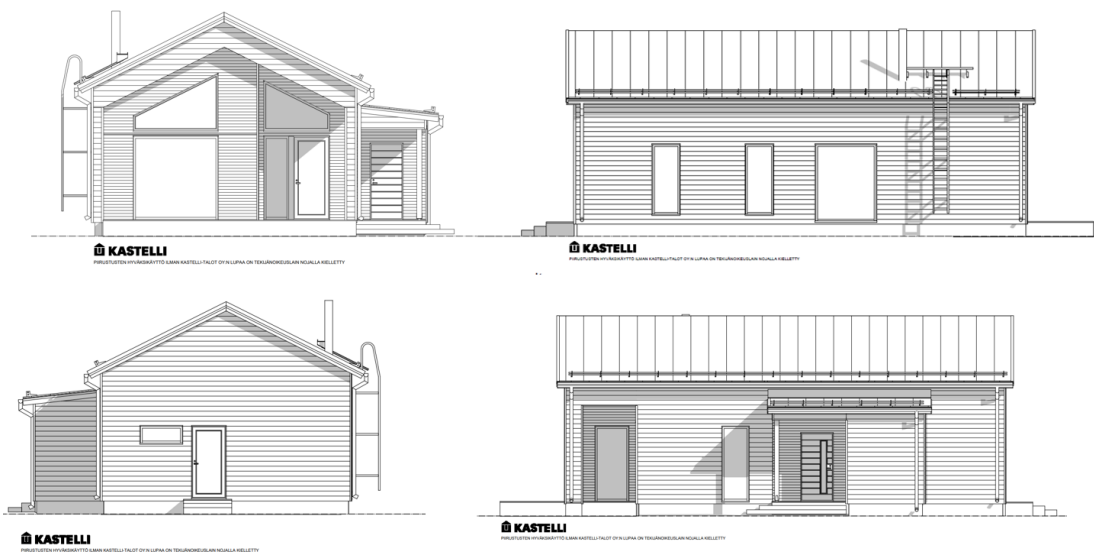
Ulkoasultaan *Tundra* on selkeälinjainen ja ryhdikäs (kuva 21). Talon päädyssä oleva syvennetty katos toimii rakennuksen hallitsevana elementtinä ja katseenvangitsijana. Syvennyksessä oleva tehostepaneeli korostaa päätyseinää ja suuria ikkunoita, jotka mukailevat vesikatkon muotoa. *Tundran* muut julkisivut ovat hyvin hillittyjä ja suoralinjaisia, mikä tasapainottaa talon päätykatoksen voimakasta muotokieltä (kuva 22 ja 23).

KUVA 21. *Tundra*, visualisointikuva

KUVA 22. Tundra, visualisointikuva

KUVA 23. Tundra, julkisivut

Tundra-mallin suunnitelmien pohjalla on käytetty Kastellin vapaa-ajan talomallia *Visio 83/97* (kuva 24). *Tundran* pohjasuunnitelmassa pyrittiin mukailemaan vanhan *Visio*-mallin tyyliä, mutta tilojen koko ja paikat suunniteltiin uusiksi. *Tundran* ulkoasussa säilytettiin *Visio*n tunnuspiirteistä vinot ikkunat ja päätyseinän porrastus (kuva 22).

KUVA 24. Visio 83/97 (31; 32)

Tundran pohjasuunnitelmassa (kuva 26) sisäänkäynti on talon sivuseinällä ja sisäänkäynnin yhteydessä on tekninen tila, joka toimii samalla pienenä varastona. Talon eteisestä löytyy säilytystilaa ulkovaatteille sekä wc-tilat. Eteinen aukeaa aulatilaa, josta aukeaa näkymä talon päädyssä olevaan keittiöön ja olohuoneeseen.

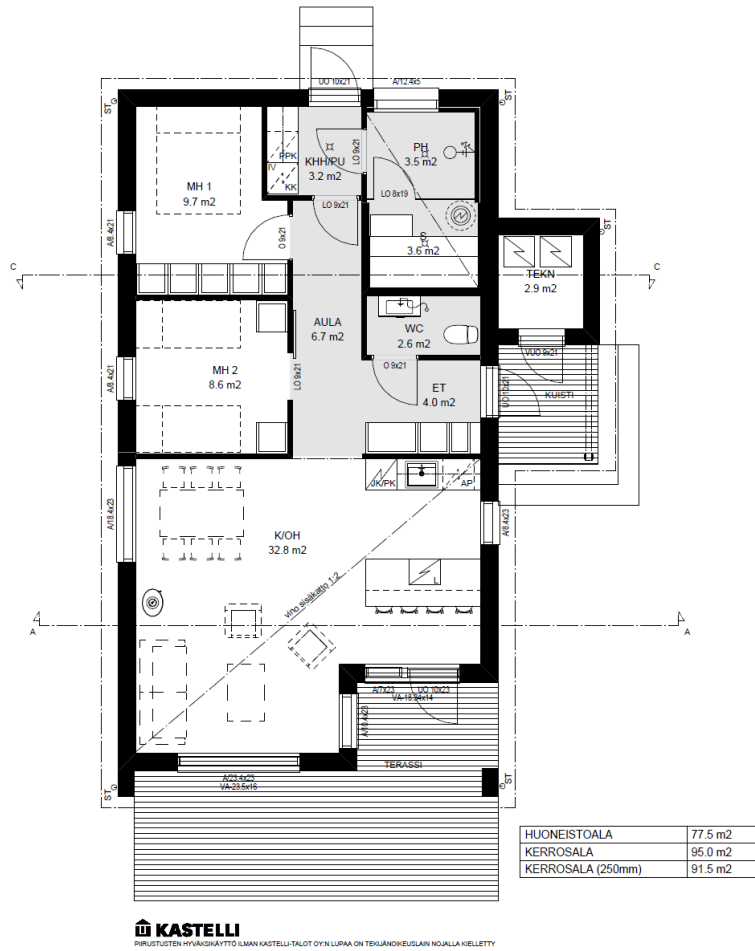
Olohuone ja keittiö on suunniteltu palvelemaan myös suuremman joukon yhteistä ajanviettoa. Keittiössä saareke lisää laskutasoa ja antaa enemmän tilaa yhteiselle ruoanlaitolle. Keittiö ja olohuone ovat avointa tilaa, mutta päätyseinän porrastuksella tilojen toiminnot on jaoteltu selkeästi. Olohuoneessa ja keittiössä on vino sisäkatto (kuva 25 ja 27), korkea huonekorkeus ja suuret ikkunat, joiden ansiosta tila on avara ja tontin maisemat aukeavat talon sisätiloihin. Keittiöstä on suora kulku terassille, mikä palvelee helposti myös kesäajan ruoanlaittoa ja ulkona syömistä.

Aulatilaa kautta päästään kulkemaan myös talon toisessa päädyssä sijaitsevaan kodinhoitohuoneeseen. Saunaan ja pesuhuoneeseen kulku tapahtuu kodinhoitotilan kautta, joka toimii samalla pukuhuoneena. Kodinhoitotilasta löytyy uloskäynti, mikä mahdollistaa pesutiloista poistumisen vilvoittelua varten. Uloskäyntiä voidaan tarvittaessa hyödyntää myös toisena sisäänkäyntinä.

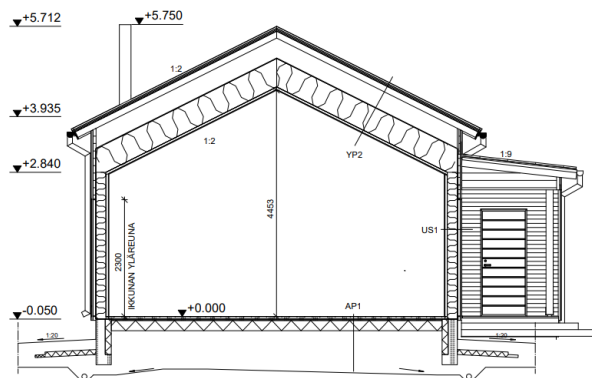
Talossa on kaksi erikokoista makuuhuonetta, ja niiden suunnittelussa on huomioitu huoneiden säilytystilat sekä mahdollisimman usean henkilön majoitusmahdollisuus.

KUVA 25. *Tundra*, visualisointikuva

KUVA 26. Tundra, pohjapiirustus

YP 2	US 1	AP 1
-VESIKATE	-ULKOVERHOUS	-LATTIAPINNOITE
-RUOTEET	-TUULETUSRAKO	-BETONILAATTA TAI PLAANO -VALULATTIA
-KOROKERIMA	-TUULENSUOJALEVY	-LÄMMÖNERISTE 4x50 mm
-ALUSKATE	-RUNKO 48x197 k600	-SALAOJAKERROS
-RISTIKKO,	LÄMMÖNERISTE 200 mm	
TUULENSUOJALEVY	-HÖYRYNSULKU	
LÄMMÖNERISTE 500 mm	-VAAKAKOOLAUS 47x47 k600	
-HÖYRYNSULKU	LÄMMÖNERISTE 45 mm	
-KOOLAUS	-SISÄVERHOUS	
-SISÄKATTOVERHOUS		

KASTELLI
PIIRUSTUSTEN HYVÄKSIKÄYTTÖ ILMAN KASTELLI-TALOT OY:N LUPAA ON TEKIJÄNOIKEUSLAIN NOJALLA KIELLETTY

KUVA 27. Tundra, leikkaus A-A

5.2 Kajuutta

Kajuutta on malliston pienin vapaa-ajan asunto. *Kajuutta* on huoneistoalaltaan 61,5 neliötä. Suunnittelun perustana on toiminut ajatus vesistön äärelle sijoittuvasta vapaa-ajan asumisesta. Mallin nimi *Kajuutta* on valittu meriaiheisen teeman mukaan, mikä jatkuu myös muiden vesistön äärelle suunniteltujen mallien nimissä.

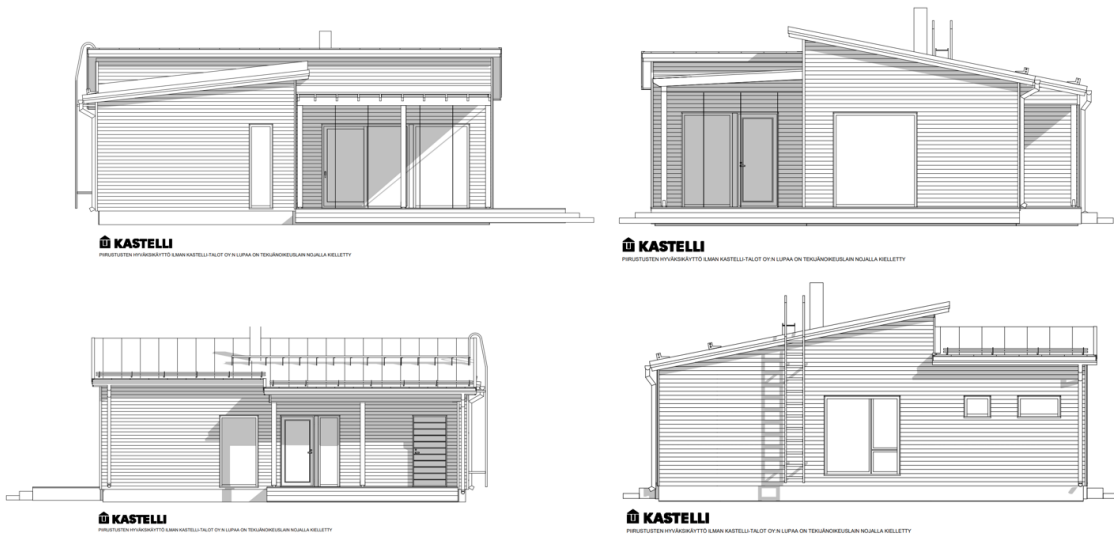
Ulkoasultaan *Kajuutta* koostuu kolmesta osasta, päärakennuksesta, saunaosastosta ja katetusta terassista (kuva 28). Päärakennuksen massa hallitsee julkisivuja suurella koollaan ja talon takaosaa kohti nousevalla pulpettikatolla. Talon takaosassa erillinen saunaosasto ja katettu terassi tasapainottavat päärakennuksen korkeaa massaa erisuuntaisilla pulpettikatoilla (kuva 29 ja 30). Ulkomuodoltaan *Kajuutta* muistuttaa hieman Kastellin pulpettikattoista talomallia, *Plazia*.

KUVA 28. *Kajuutta*, visualisointikuva

KUVA 29. *Kajuutta*, visualisointikuva

KUVA 30. Kajuutta, julkisivut

Kajuutan suunnitelmien pohjalla on käytetty Kastellin vapaa-ajan talomallia *Luonto 55/67* (kuva 31). Kajuutan ulkoasussa on säilytetty vanhan *Luonto*-mallin tunnuspiirteitä, kuten suuri katettu terassi, erillinen saunaosasto ja pulpettikatto. Saunaosaston suunnitelmia on muokattu eniten, muuten Kajuutan pohjasuunnitelma on säilytetty hyvin saman tyyliisenä kuin *Luonto*-mallissa.

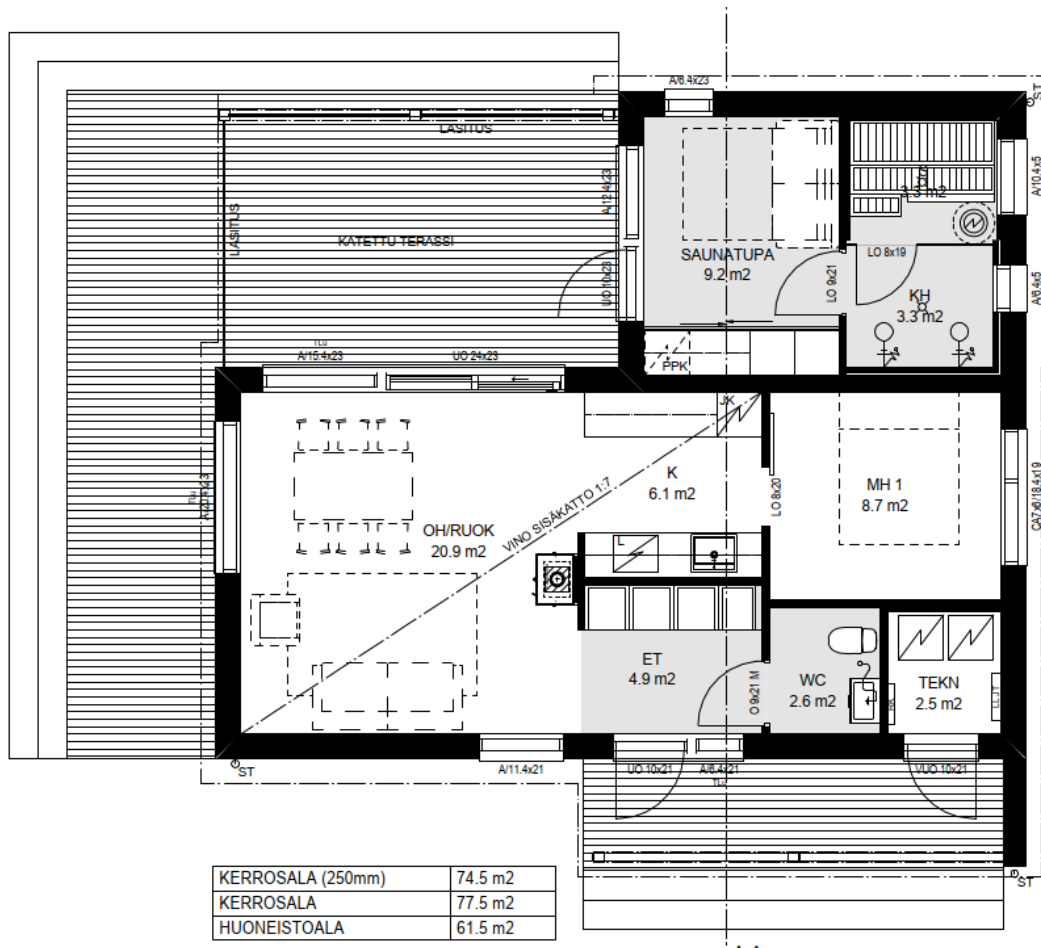
KUVA 31. Luonto55/67 (31; 33)

Kajuutan pohjasuunnitelmassa (kuva 32) sisäänkäynti sijaitsee talon sivuseinällä. Eteisessä on reilusti säilytystilaa, ja sen yhteydestä on kulku wc-tiloihin. Eteisestä näkymä avautuu olohuoneeseen.

Olohuone ja ruokatila sijaitsevat talon päädyssä, ja huoneessa on vino sisäkatto sekä suuret ikkunat (kuva 33 ja 34). Keittiö sijaitsee talon sivuseinällä ruokailutilan vieressä. Keittiössä on reilusti tasotilaa ruoan valmistukseen, ja katetulle terassille pääsee kulkemaan keittiön vierestä, jolloin keittiö palvelee hyvin myös kesäajan ruoanlaittoa. Keittiön yhteydestä on myös kulku makuuhuoneeseen.

Saunaosastolle kuljetaan katetun terassin kautta, jolloin kulku on suojaista kelistä riippumatta. Saunaosastolta löytyy sauna, pesuhuone ja saunatupa. Saunatupaan on sijoitettu tilaa majoitukselle ja tavaroiden säilytykselle.

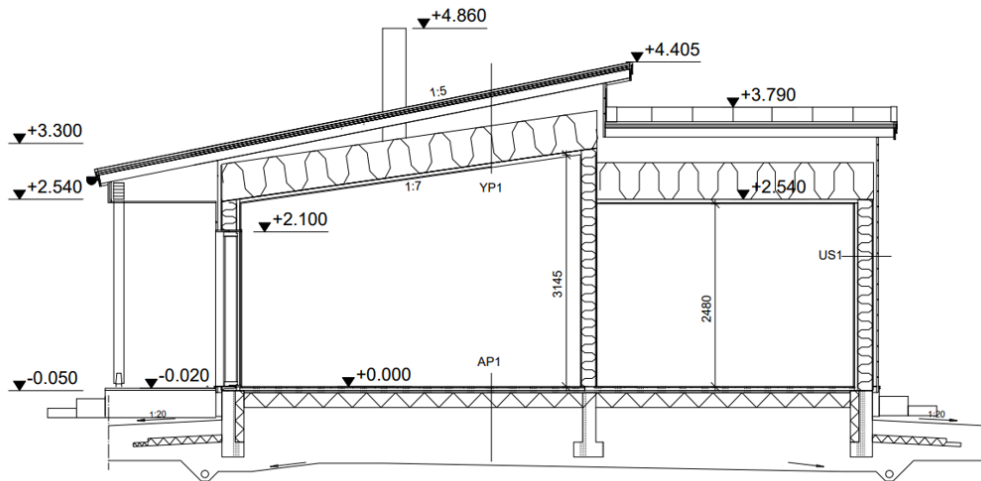
KASTE

PIIRUSTUSTEN HYVÄKSIKÄYTTÖ ILMAN KASTE/LLI-TALOT OY:N LUPAAN OY: N TEKIJÄNOIKEUSLAIN NOJALLA KIELLETTY

KUVA 32. Kajuutta, pohjapiirustus

KUVA 33. Kajuutta, visualisointikuva

YP 1	US 1	AP 1
-VESIKATE	-ULKOVERHOUS	-LATTIAPINNOITE
-RUOTEET	-TUULETURAKO	-BETONILAATTA TAI PLAANO -VALULATTIA
-KOROKERIMA	-TUULENSUOJALEVY	-LÄMMÖNERISTE 4x50 mm
-ALUSKATE	-RUNKO 48x197 k600	-SALAOJAKERROS
-RISTIKKO, LÄMMÖNERISTE 500 mm	LÄMMÖNERISTE 200 mm	
-HÖYRYNSULKU	-HÖYRYNSULKU	
-KOOLAUS	-VAAKAKOOLAUS 47x47 k600	
-SISÄKATTOVERHOUS	LÄMMÖNERISTE 45 mm	
	-SISÄVERHOUS	

KASTEELLI

PIIRUSTUSTEN HYVÄKSIKÄYTTÖ ILMAN KASTEELLI-TALOT OY:N LUPAA ON TEKIJÄNOIKEUSLAIN NOJALLA KIELLETTY

KUVA 34. Kajuutta, leikkaus

5.3 Fokka

Fokka on toinen malliston täysin uusista malleista. Suunnittelussa punaisena lankana on ollut ajatus vesistön äärelle sijoittuvasta vapaa-ajan asumisesta. Mallin nimi *Fokka* on valittu malliston meriaiheisen teeman mukaan. *Fokan* huoneistoala on 70 neliötä.

Ulkoasultaan *Fokka* on hyvin virtaviivainen ja pelkistetty. Talon jyrkkä harjakatto ja päätyseinän suuret ristikoidut ikkunat toimivat rakennuksen hallitsevana elementtinä. Ikkunoiden ristikot korostavat päätyseinää ja suuria ikkunoita, jotka mukailevat vesikaton muotoa (kuva 35). *Fokan* muut julkisivut ovat rauhallisempia ja tasapainottavat talon päätyseinän voimakkuutta (kuva 36 ja 37).

KUVA 35. *Fokka*, visualisointikuva

KUVA 36. *Fokka*, visualisointikuva

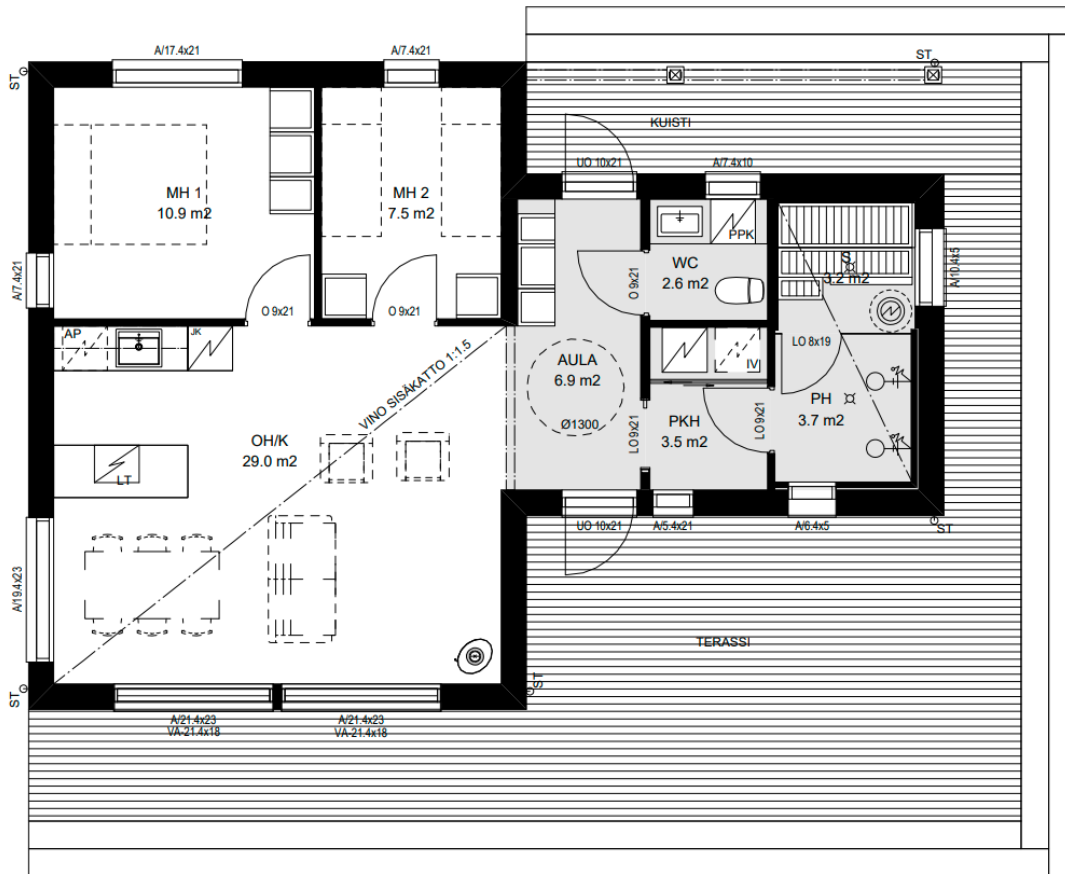
KUVA 37. Fokka, julkisivut

Fokan pohjasuunnitelmassa (kuva 38) tilat on jaettu kahteen osaan. Päämassan alta löytyy rakennuksen oleskelutilat ja makuuhuoneet. Talon siipeen on sijoitettu kosteat tilat, kuten pesuhuone ja wc.

Sisäänkäynti on sijoitettu rakennuksen siipeen. Eteiseen astuttaessa maisema avautuu heti vastapäätä olevasta lasiovesta. Eteisen yhteydessä on säilytystilaa ja wc. Eteisaula toimii yhdistävänä tilana rakennuksen osien välillä, ja sieltä päästään kulkemaan oleskelutiloihin, pukuhuoneeseen ja talon takana sijaitsevalle terassille.

Olohuone ja keittiö ovat yhtenäistä ja avointa tilaa. Tilassa on korkea huonekorkeus, vino sisäkatto ja suuret ikkunat (kuva 39 ja 40). Olohuoneessa on hyvin ehjää seinäpinta-alaa, mikä helpottaa tilan kalustamista. Keittiössä saareke lisää laskutasoja ja antaa enemmän tilaa yhteiselle ruoanlaitolle. Keittiön ja olohuoneen yhteydestä on myös kulku talon kahteen makuuhuoneeseen.

Pesuhuoneeseen ja saunaan kuljetaan pukuhuoneen kautta. Pukuhuoneeseen on sijoitettu talon tekniset laitteet. Pukutila toimii myös rajaavana elementtinä pesutilojen välillä, jolloin pesutilat saadaan rauhoitettua erilleen oleskelutiloista.

HUONEISTOALA	70.0 m ²
KERROSALA	83.5 m ²
KERROSALA (250mm)	80.0 m ²

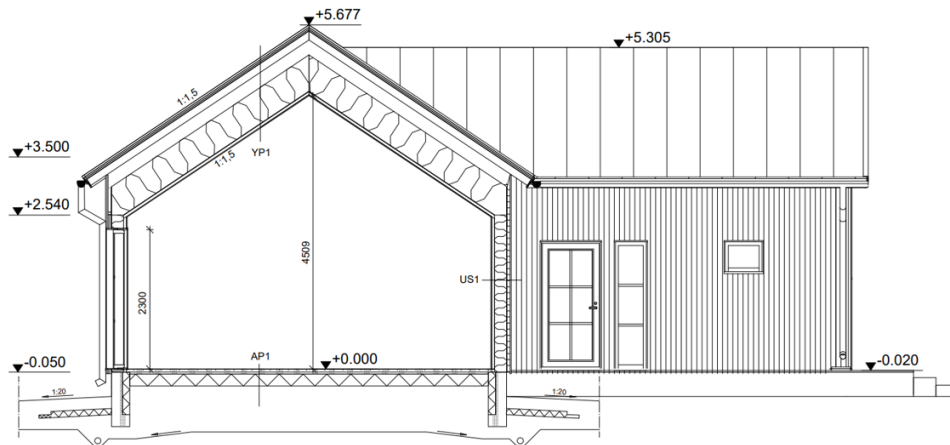
KASTEELLI

PIIRUSTUSTEN HYVÄKSIKÄYTTÖ ILMAN KASTEELLI-TALOT OY:N LUPAA ON TEKIJÄNOIKEUSLAIN NOJALLA KIELLETTY

KUVA 38. Fokka, pohjapiirustus

KUVA 39. Fokka, visualisointikuva

YP 1	US 1	AP 1
-VESIKATE	-ULKOVERHOUS	-LATTIAPINNOITE
-RUOTEET	-TUULETUSRAKO	-BETONILAATTA TAI PLAANO -VALULATTIA
-KOROKERIMA	-TUULENSUOJALEVY	-LÄMMÖNERISTE 4x50 mm
-ALUSKATE	-RUNKO 48x197 k600	-SALAOJAKERROS
-RISTIKKO,	LÄMMÖNERISTE 200 mm	
TUULENSUOJALEVY	-HÖYRYNSULKU	
LÄMMÖNERISTE 500 mm	-VAAKAKOOLAUS 47x47 k600	
-HÖYRYNSULKU	LÄMMÖNERISTE 45 mm	
-KOOLAUS	-SISÄVERHOUS	
-SISÄKATTOVERHOUS		

KASTELLI

PIIRUSTUSTEN HYVÄKSIKÄYTTÖ ILMAN KASTELLI-TALOT OY:N LUPAA ON TEKIJÄNOIKEUSLAIN NOJALLA KIELLETTY

KUVA 40. Fokka, leikkaus

5.4 Luotsi

Luotsi on toinen malliston täysin uusista malleista. Mallin suunnittelussa lähtökohtana on ollut ajatus vesistön äärelle sijoittuvasta vapaa-ajan asumisesta. Mallin nimi *Luotsi* on valittu malliston meriaiheisen teeman mukaan. *Luotsin* huoneistoala on 72,5 neliötä.

Luotsi on ulkoasultaan hyvin hillitty ja selkeälinjainen (Kuva 41 ja 42). Loiva pulpettikatto ja sisään vedetyt terassit luovat kuorimaisen massan, joka kätkee sisälleen kahdesta osasta koostuvat asuintilat. Kuorimaista massaa korostaa tehostepaneeli, jota on käytetty syvennyksissä. Talon päätyjen julkisivut ovat hyvin ilmeettömät, jolloin ne suojaavat kuoren sisälle sijoitettuja asuintiloja ja suuria ikkunoita (kuva 43).

KUVA 41. Luotsi, visualisointikuva

KUVA 42. Luotsi, visualisointikuva

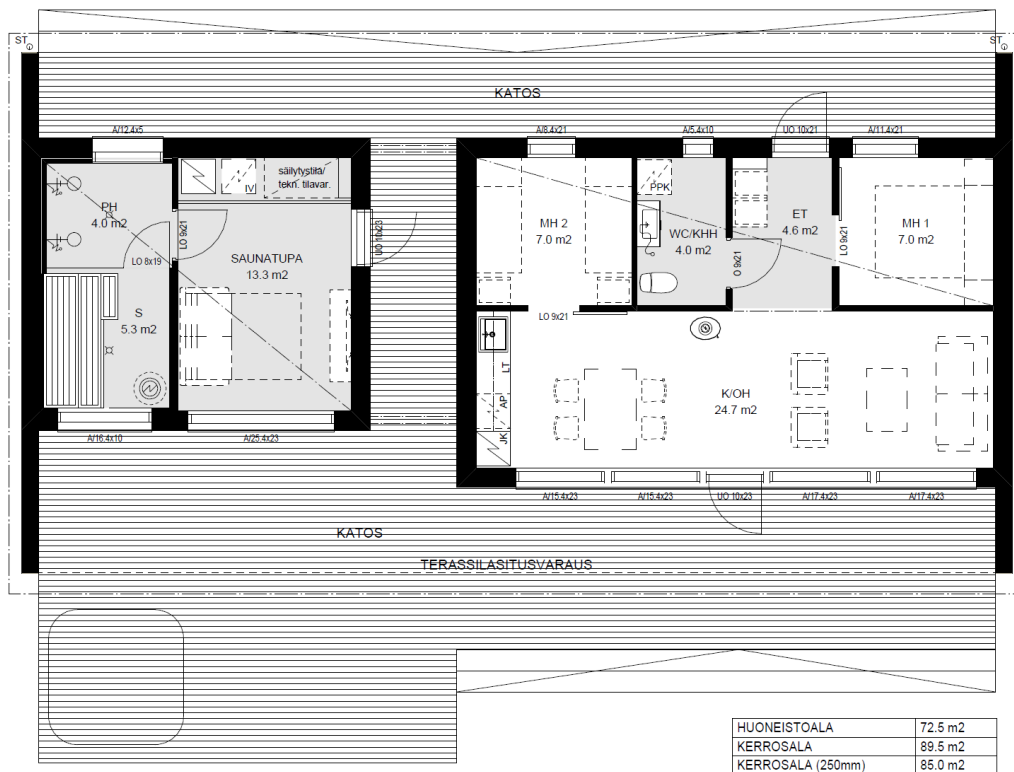
KASTEELLI PIIRUSTUSTEN HYVÄKSİKÄYTTÖ ILMAN KASTEELLI-TALOT OY:N LUPAA ON TEKIJÄNOIKEUSLAIN NOJALLA KIELLETTY

KUVA 43. Luotsi, julkisivut

Luotsin pohjasuunnitelmassa (kuva 44) asuinhuoneet ja saunaosasto on jaettu kahteen erilliseen osaan. Talon pääsisäänkäynti sijaitsee sivuseinällä. Eteisestä on suora näköyhteys olohuoneen suurien ikkunoiden läpi, jolloin hillityn sisäänkäynnin jälkeen maisema avautuu heti sisään astuessa. Eteisessä on tilaa tavaroiden säilytykselle, sekä käynti wc-tiloihin ja toiseen makuuhuoneeseen.

Olohuone ja keittiö sijaitsevat talon sivuseinällä ja ne ovat yhtenäistä ja avointa tilaa, jossa korkea huonekorkeus ja koko seinän mittaiset suuret ikkunat korostavat tontin maisemia (kuva 45 ja 46). Keittiön ja olohuoneen toiminnot jakautuvat suorakaiteen muotoisen huoneen eri pätyihin. Keittiön vierestä on myös käynti talon toiseen makuuhuoneeseen. Terrassille ja saunaosastolle kulku tapahtuu keittiön ja olohuoneen välistä, jolloin kulkuväylä pysyy vapaana. Katettu terassi tarjoaa mahdollisuuden terrassilasitukselle, jolloin kulku saunatiloihin pysyy suojausena vuoden ympäri.

Erillisestä saunaosastosta löytyy tilava sauna, pesuhuone ja saunatupa. Saunatupaan mahtuu tarvittaessa sijoittamaan lisää makuutiloja. Saunassa ja saunatuvassa on myös päärakennuksen tavoin suuret ikkunat, joista maisema avautuu sisätiloihin.

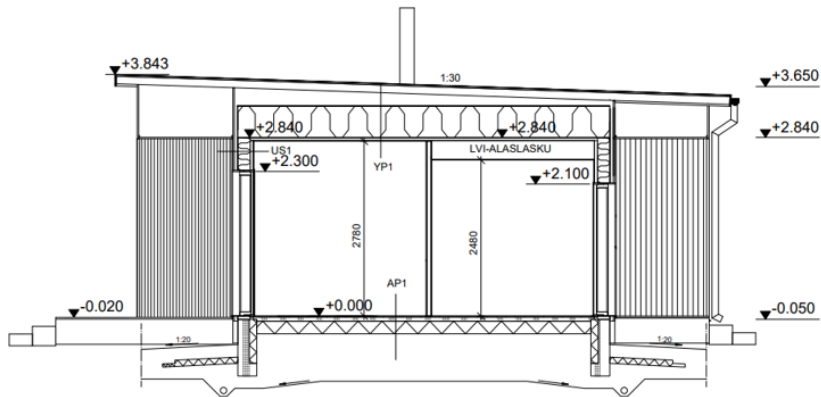

KASTELLI PIIRUSTUSTEN HYVÄKSIKÄYTTÖ ILMAN KASTELLI-TALOT OY:N LUPAA ON TEKIJÄNOIKEUSLAIN NOJALLA KIELLETTY

KUVA 44. Luotsi, pohjapiirustus

KUVA 45. Luotsi, visualisointikuva

YP 1	US 1	AP 1
-HUOPAKATE	-ULKOVERHOUS	-LATTIAPINNOITE
-VANERI	-TUULETUSRAKO	-BETONILAATTA TAI PLAANO -VALULATTIA
-RISTIKKO,	-TUULENSUOJALEVY	-LÄMMÖNERISTE 4x50 mm
TUULENSUOJALEVY,	-RUNKO 48x197 k600	-SALAOJAKERROS
LÄMMÖNERISTE 500 mm	LÄMMÖNERISTE 200 mm	
-HÖYRYNSULKU	-HÖYRYNSULKU	
-KOOLAUS	-VAAKAKOOLAUS 47x47 k600	
-SISÄKATTOVERHOUS	LÄMMÖNERISTE 45 mm	
	-SISÄVERHOUS	

KUVA 46. Luotsi, leikkaus

6 POHDINTA

Opinnäytetyössä perehdyttiin suomalaiseen vapaa-ajan asumiseen ja sen kulttuurin ja arkkitehtuurin kehittymiseen 1800-luvulta nykypäivään. Tutkimuskohteina oli eri aikakausien tyypillisiä rakennuksia ja niiden erityispiirteitä. Vertailemalla eri aikakausien tyypillisiä malleja voitiin havaita, kuinka vapaa-ajan asumisen kriteerit muuttuivat vuosisatojen välillä. Nykypäivän vapaa-ajan asuntojen kehityksen voidaan katsoa palaavan 1900-luvun vaatimattomista asutuksista takaisin vanhimpiin kesähuviloihin. Kesähuvilat miellettiin yläluokan etuoikeudeksi ja erityiseksi ylellisyydeksi. Nykypäivän vapaa-ajan asumisen halutaankin olevan ylellistä, helppoa ja mukavaa. Myös rakennusten arkkitehtuuriin ja laatuun halutaan panostaa entistä enemmän.

Muuttuneiden vapaa-ajan asumisen kriteerien myötä koettiin tarpeelliseksi uudistaa Kastelli-talot Oy:n vapaa-ajan asuntojen mallistoa. Tavoitteena oli saavuttaa mahdollisimman suuri yleisö erilaisine toiveineen. Mallistoon suunniteltiin yhteensä neljä erilaista asuntoa, joista jokainen vastaa erilaiseen käsitykseen vapaa-ajan asumisesta. Suunnittelun pääpaino oli kuitenkin tuottaa asuntoja, joissa voisi oleskella ympärivuotisesti ja kaikki arjen perustoiminnot onnistuvat.

Suunnittelutyön lopputulokseen olen tyytyväinen ja koen, että uusi mallisto tarjoaa jokaiselle vapaa-ajan asunnon rakentajalle jotakin. Mallisto takaa ainakin hyvän perustan muokata asunnosta juuri omanlaisensa ja omiin tarpeisiin sopivan. Suunnittelutyö opetti miettimään useita eri vapaa-ajan asumisen tapoja ja kuinka erilaiset ratkaisut voisivat palvella niin talvi- kuin kesäkäyttöäkin. Myös eri olosuhteet tuli ottaa suunnittelussa huomioon. Rakennuspaikoiltaan järvenrannalle sijoittuvalla ja Pohjois-Suomen hiihtokeskuksessa olevalla mökillä on täysin erilaiset käyttötarkoitukset ja eri käyttäjäkunta omine perinteineen. Tärkeä oli siis perehtyä myös suomalaiseen mökkikulttuuriin ja asioihin, joita erityisesti arvostetaan omaa mökkiä suunniteltaessa.

LÄHTEET

1. Adamiak, Czeslaw, Vepsäläinen, Mia, Strandell, Anna, Hiltunen, Mervi, Pitkänen, Kati, Hall, Michael, Rinne, Janne, Hannonen, Olga, Paloniemi, Riikka, Åkerlund, Ulrika 2015. Vapaa-ajan asuminen Suomessa - Asukas- ja kuntakyselyn tuloksia vapaa-ajan asumisen nykytilasta ja kehittämistarpeista. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 22/2015. Suomen ympäristökeskus. Hakupäivä 9.2.2023. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/155089>.
2. Pitkänen, Kati 2017. Suomalainen mökkikulttuuri. Teoksessa Elossa, luonto ja elävä kulttuuri-perintö. (toim. Kivilaakso Aura & Marsio Leena) Museovirasto. Hakupäivä 9.2.2023. <https://www.museovirasto.fi/uploads/Meista/Julkaisut/elossa-final.pdf>.
3. Suomen virallinen tilasto (SVT) 2021. Rakennukset ja kesämökit. Tilastokeskus. Hakupäivä 21.2.2023. <https://stat.fi/julkaisu/cktcmtf5s35i40b5243zmpqci>.
4. Kastelli-talot Oy. Meistä – tietoa Kastellista – Kastellin aikajana. Hakupäivä 19.2.2023. <https://www.kastelli.fi/fi/kastelli-yritys/tietoa-kastellista/kastellin-aikajana/>.
5. Kastelli-talot Oy. Meistä – tietoa Kastellista - konserni. Hakupäivä 2.4.2023. <https://www.kastelli.fi/fi/kastelli-yritys/tietoa-kastellista/konserni/>.
6. Häkkänen, Lotta, Ilgin, Hüseyin Emre, Karjalainen, Markku 2022. Cottage Culture in Finland: Development and Perspectives. Encyclopedia 2022; 2(2):705–716. <https://www.mdpi.com/2673-8392/2/2/49>.
7. Nokela, Leena & Hagelstam, Katja 2014. Rakas kesäkoti. Helsinki: WSOY.
8. Pohjanmaan museo. Vaasan seudun vanhat huvilat. Hakupäivä 21.2.2023. https://kartta.vaasa.fi/huvilaelamaa/vaasanseutu/index_fi.html.
9. Lankinen, Kalevi 1962. Rakennamme kesämökin. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

10. Turku.fi – Ruissalo - näe ja koe – kesähuvilat. Valokuva. Hakupäivä 13.3.2023. <https://www.turku.fi/ruissalo/nae-ja-koe/huvilat/kesahuvilat>.
11. Mäkipere, Tuovi 2021. Venetsialaisten perinne on levinnyt rannikolta sisämaahan – ilotulitteita myydään viikonloppuna usealla paikkakunnalla. Lukemisto. Maaseudun tulevaisuus 28.8.2021. Hakupäivä 19.2.2023. <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/lukemisto/ee323d9e-8b91-5510-95cd-2d2fe68a8123>.
12. Kurri, Miikka 2017. Kesäasumisen kulttuurihistoriaa- viikonloppumajoja ja kakkoskoteja. Kulttuuriymparistomme.fi. Hakupäivä 20.2.2023. [https://www.kulttuuriymparistomme.fi/fi-FI/Ajan-kohtaista/Artikkelit/Maaseudun_maisemat/Kesaasumisen_kulttuurihistoriaa_viikonlo\(37638\)](https://www.kulttuuriymparistomme.fi/fi-FI/Ajan-kohtaista/Artikkelit/Maaseudun_maisemat/Kesaasumisen_kulttuurihistoriaa_viikonlo(37638)).
13. Hirvonen, Jukka & Puustinen, Sari 2008. Vapaa-ajan asumisen uudet tuulet – Suomalaisten näkemyksiä vapaa-ajan asumisesta. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja. Espoo: Teknillinen korkeakoulu, Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskus.
14. Anttila, Anu-Hanna 2008. Mökkeily. Teoksessa Suomalaisen arjen historia. 4: Hyvinvoinnin Suomi. (Toim. Häggman, Kai, Kuisma, Markku, Markkola, Pirjo, Pulma, Panu, Kuosmanen, Riitta-Liisa, Forslund, Ritva.) Porvoo: Weilin + Göös Oy.
15. Otava 1928. Halpoja Kesäasuntoja - aitan piirustuskilpailussa v.1928 palkitut ja lunastetut ehdotukset. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
16. Mäenpää, Ulla & Jorma 1959. Kaunis kesäkotimme. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
17. Enso-Gutzeit Oy 1932. 20 Lauantaimajaa. Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot. Hakupäivä 21.2.2023. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/pienpainate/binding/338994?page=5>.
18. Honkarakenne Oyj 2009. Hongan 50 vuosirengasta. YouTube-video. Julkaistu 2.2.2009. Hakupäivä 24.3.2023. <https://www.youtube.com/watch?v=qjzARTNaWE>.
19. Hautajärvi, Harri 2006. Huviloita, saunoja. Helsinki: Rakennustieto Oy.

20. Kastelli-talot Oy. Meistä – tietoa Kastellista. Hakupäivä 10.4.2023. <https://www.kastelli.fi/fi/kastelli-yritys/tietoa-kastellista/>.
21. Kokko, Antti 2023. Suunnittelupäällikkö, Kastelli-talot Oy. Haastattelu 22.3.2023.
22. Kastelli-talot Oy 2000. Kastelli Huvila - 2000 luvun huvilamallisto suomen suosituimmalta talo-toimittajalta. Kastelli-talot Oy huvilamalliston esite.
23. Kastelli-talot Oy 2004. Taloposti – Kastellin pientalo- ja huvilalehti 2/2004.
24. Kastelli-talot Oy 2006. Taloposti – Kastellin pientalo- ja huvilalehti 2/2006.
25. Kastelli-talot Oy 2006. Huvilakirja, täyslämmin. Kastelli-talot Oy huvilamalliston esite.
26. Kastelli-talot Oy. Mallistojen tietokanta. Vaatii käyttöoikeuden.
27. Kastelli-talot Oy. Talomallisto – vapaa-ajan asunnot. Hakupäivä 31.3.2023. <https://www.kastelli.fi/fi/talomallisto/vapaa-ajan-asuminen-huvilat/>.
28. Kastelli-talot Oy 2010. Kastelli huvilat, Top 20 Suosituimmat täyslämpimät Kastelli-huvilat. Kastelli-talot Oy huvilaesite.
29. Kastelli-talot Oy 2017. Kastelli huvilat, Top 20 Suosituimmat täyslämpimät Kastelli-huvilat. Kastelli-talot Oy huvilaesite.
30. Kastelli-talot Oy. Talomallisto – vapaa-ajan asunnot - Kataja. Hakupäivä 31.3.2023. <https://www.kastelli.fi/fi/talomallisto/vapaa-ajan-asuminen-huvilat/kataja/kataja-d/>.
31. Kastelli-talot Oy. Valokuva. Kastelli-talot Oy kuvagalleria.
32. Kastelli-talot Oy. Talomallisto – vapaa-ajan asunnot - Visio. Hakupäivä 2.3.2023. <https://www.kastelli.fi/fi/talomallisto/vapaa-ajan-asuminen-huvilat/visio/visio-8397/>.

33. Kastelli-talot Oy. Talomallisto – vapaa-ajan asunnot - Luonto. Hakupäivä 2.3.2023.

<https://www.kastelli.fi/fi/talomallisto/vapaa-ajan-asuminen-huvilat/luonto/luonto-5567/>.